

Murska Straža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrť leta 3 K 80 vln.

INSERTI: Ena petstolpna petitvrsta 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Usoda Radgone.

„Slovenski Narod“ piše dne 3. septembra nastopno: »Kdor je kdaj zaupal pravičnosti pariške konference, temu je novo razočaranje prinesel včerajšnji dan, ki je službeno potrdil, da je Svet Petorice sklenil spremeniti mir. pogoje napram Nemški Avstriji tako, da tej državi pripada tudi mesto Radgona. Granica, ki od Špilj navzdol teče po Muri, zavije raj še le tik južno Radgone preko Mure proti severozatoku, da nam prizna slovenska sela pri Radgoni in Prekmurju. Čim je mesca junija avstrijska delegacija sprejela mirovne pogoje, je sklenila, da napram Čeho-slovaški republiki cpusti vsak boj glede granic ter se izključno cmeji na borbo za naš Maribor. Delovale so vsemogoče grožnje, kako se bo Nemška Avstrija pridružila Nemčiji in kako zapade boljšeizmu, če se delegaciji Karla Rennerja ne da vsaj nekaj uspeha. Zakleti naš sovražnik Italjan je seveda sekundiral Nemcem. Intrigiralo se je na vso moč in konečno je Tittoni šel tako daleč, da je plebiscit proglasil kot pravično sredstvo za rešitev graničnih sporov, vsled česar naj se vrši v vsej Dravski dolini od Labuda nazdol severno Pohorja, Radgoni in okolišu Apač. Antanta, vselej pripravljena, da onemu svojemu zavezniku, ki je v tej vojni najhujše trpel, zada zahrbtno sunke, je bila malo nepriprljena da Jugoslaviji prizadene tudi to žalitev. Konečno pa je zmagovalo mešetarsko stališče, ki išče kompromisov in tako je prišlo do tega, da je Antanta Jugoslaviji konečno prihranila plebescitno epizodo za Maribor in Dravsko dolino ter Avstriji prisodila Radgono. Razsodba je gospodarsko nesmisel. Radgona neposredno obdana od jugoslovanske granice, odrezana od kmetskega prebivalstva, ki vanjo gravitira, postane mesto beračev in tihotapcev. Smrtni greh nad prebivalstvom okolice še bolj pa nad mestnim prebivalstvom, je protinaravna odločitev pariških mogotcev, ki se igrajo z živim ljudstvom. Slovesno in odločno protestiramo proti najnovejšemu temu nasilju. Stara slovenska Radigojevina mora ostati našemu narodu.« Kaj naj rečemo k temu mi, obmejni Slovenci, ki izgubimo zopet čvrsto postojanko. Ogorčenje, katero se dviga v naših srcih nad tem zlodejstvom, ne more najti primerne izraza. Naše ljudstvo, ki biva že tisočletje tukaj ob Muri, ki je dalo mestu Radgoni tudi staro-slovensko ime po Radogoju, odličnem starosti patrijarhalne slovenske družine, je izročeno pangermanskemu žrelu, je prodano od ljudi lastne krvi, ki so poteptali materinski jezik in stopili v službo tisočletnega sovražnika slovenskega naroda, v službo Nemcev. Najgloblji protest se dviga iz naše sredine, protest ljudstva, ki noče biti igračka na zeleni mizi diplomatov, marveč hoče svojo samoodločilno besedo, svoje sveto pravo. Cvetoče politično, gospodarsko in prosvetno delo, ki se je zadnje mesece razvijalo tu ob Muri, je uničeno in tisoči našega naroda so izročeni nemškemu birokratom, nemškemu veletrgovcem in agrarcem, ki bodo s svojimi valpeti — nemčurji zatrli v doglednem času vsako sled slovenstva v teh krajih.

Storili smo vse, kar se je dalo. Proti vrto-glavemu imperijalizmu Pariza smo ravnotako

krez moči, kot tisoči južnotirolskih Nemcev, ki so priklopljeni Italiji. Ampak izgubo Radgone bodo najbolj čutili baš oni, ki bodo smeli čez par dni zavpiti tevtonski »Heil«. Oni trgovci, obrtniki, meščani radgonski, ki so živeli od Slovencev in katerim bo državna meja zaprla vse zlate žile, koder je teklo njihovo bogatstvo. Želedec bo prvi protestiral — prepozno. Dvomimo, da mu bo plapolanje frankfurskih zastav dalo dovolj zadoščenja. V znamenju teh zastav bo Radgona hiral kakor jetični bolnik in se polagoma pusušila ter postala neznatna vas.

Ali si zaslužilo to usodo, mesto staroste Radigoja, brambna kula proti Turkom in Krcum? »Itchi«, »eggi«, »iggi« in drugi petolizniki, izplaznite svoje jezike in poljubljajte stopinje onega, ki se je trudil za to, da vam prekine vire bogatstva in postane paša revne spiess-bürgerske črede!

B. T.

Nekaj misli o ljudskem šolstvu v Prekmurju.

Zasedba Prekmurja po naših četah je nas postavila pred mnoge težke naloge, ki zahtevajo mnoge rešitve. Med najvažnejše štejem preosnovo tamkajšnjega ljudskega šolstva, dozdej zagrizeno madžarskega v narodno slovensko, ozir. jugoslovansko. Od tega, kako se ta preosnova izvede, je v veliki meri odvisno, v kateri dobi se bo izvršila duševna priklopitev Prekmurja naši državi, ki je po mojem mnenju najmanj tako važna kakor gospodarska. Izvedljiva seveda ni v kratkih mesecih, temveč v dolgih trudapolnih letih. Odločilnega pomena pa bo duh, s katerim se bodo v bodočih dneh polagali temelji te izpremembe.

Prekmursko šolstvo bo nam preosnovati 1. v stvarnem, 2. v miselnem oziru. Prvi del te naloge izvršujejo že zdaj naši strokovnjaki. Predvsem jim bo ugotoviti število šol, ker nam nedostaje vsake statistike, število razredov, učencev in neobhodno potrebnih učiteljev; nadalje koliko dosedanjih učnih moči lahko ostane na svojih mestih — mnogo jih menda ne bo — koliko jih bo treba nadomestiti z drugimi, koliko učil je porabnih in koliko ter kakšnih knjig je potrebnih za prvo silo. Poleg tega bo treba premisliti, v kakšni meri se naj uvede učni načrt naših šol v Prekmurju.

Pri tem se bomo morali ozirati na okolnost, da se nahajajo na novo osvobojenem ozemlju tudi šole, ki jih ozdržujejo razne verske občine, torej konfesijonelne šole (n. p. evangelske). Ta posebnost se bo morala odpraviti že zaraditega, ker bo naše šolstvo samo državno in ker s tem, da uvedemo eno šolo za vse veroizpovedi (vsaj krščanske) vzbudimo v narodu čut skupnosti in verske strpljivosti.

Pomanjkanje učiteljstva je pri nas zelo veliko; zato bo potrebno, marsikje omejiti število razredov in s tem učnih moči in uvesti poldnevni pouk. Seveda pri tem ne smemo ostati; to je le zasilna pomoč in se mora z razvojem šolstva odpraviti, kar se tiče dosedanjega učeljstva, je ga nekaj ostalo in čaka, kaj se z njim zgodi.

Temu bo treba preiskati srce in obisti; v vsakem kraju se bodo našli zanesljivi možje, ki bodo našim organizatorjem znali povedati, kakšen je bil dosednji učitelj in ali hoče ljudstvo, da še ostane na svojem mestu. To slednje se bo zgodilo predvsem pri tistih učiteljih, ki so rojeni Slovenci, domačini. Madžara pa treba brez-pogojno spraviti preko meje, ker bi se ne mogel prilagoditi novim jezikovnim razmeram v šoli, pa bi po svojem madžarskem prepričanju bil nevaren tudi državi. Kar pa pride na Prekmursko novih moči, to bo moralo biti najboljšo, ne morda to, kar se drugod ne da uporabiti. Delo ljudskošolskega učitelja je tu na meji, v krajini, ki je bila tisoč let izložena najhujšemu sovražnemu vplivu, največjega pomena, morda večjega ko na koroškem in v naših ponemčenih mestih. Zato pa dajte Prekmurju celih ljudi! Nimam ničesar zoper naše narodne učiteljice, vendar pa moram trditi, da prekmurskemu šolstvu treba osobito moških učnih moči že iz enostanovnega vzroka, ker se učiteljica ne more na polju izvenšolskega dela tako udeleževati ko učitelj. Opozarjam samo na narodno-politično in gospodarsko delo med ljudstvom. Odkod se novo prekmursko učiteljstvo vzame, je po mojem mnenju postranskega pomena, samo dobro mora biti. Tudi goričan-begunec bo dobrodošel; uverjen sem, da mu narečje ne bo delalo preveč preglavice, v drugem oziru pa bo po svoji narodni zavednosti lahko neizmerno koristil. Poleg tega bo treba skrbeti tudi za to, da zraste v nekaj letih krepak učiteljski naraščaj iz prekmurskih vrst samih.

Dosedanja učila se bodo po večini dala uporabiti i za naprej; velika težava nastane le s knjigami, ki se morajo nadomestiti do zadnje. Pri tem se bomo posluževali tudi starih avstrijskih knjig, dokler ne dobimo svojih. Ni se bati avstrijskega duha, ki veje iz njih; glavno ni knjiga, glavni del pouka je učitelj in njegova beseda. Dober učitelj bo našel i v slabi knjigi toliko dobrih strani, da bo s temi zakril vse druge. Pomagal mu bo pri tem šolski list, ki je neobhodno potreben. Seveda bomo morali učni načrt naših šol primerno prilagoditi prekmurskim razmeram; od začetka vsaj ne bo mogoče staviti velikih zahtev, ker orjemo ledino, ker naše tamkajšnje šolstvo nima zgodovine, preteklosti. Postopoma se pa morajo zahteve zvišati, s čimer dosežemo miren in zdrav razvoj.

To bi bila v obrisih stvarna preosnova, k tej prištevam še nekaj. Dosedanje šole v Prekmurju se po večini niso odlikovale s snažnim, prijaznim zunanjim licem. Vasi so skoro vse pritlične in se torej ne razlikujejo mnogo od ostalih vaških stavb, vendar bi bilo, kar se tiče omenjenega nedostatka, lahko drugače. To bo skrb novega učiteljstva: da izgine iz šol in njih okolice tista znana židovsko-madžarska neshaga, da bo šolsko poslopje tudi v tem pogledu vzor doma.

Nič manj potrebna pa je preosnova v miselnem oziru, posebno za staro — dosedanje — učiteljstvo. V marsikem pa ne bo škodila i novemu. Ako hočemo narod duševno priklopiti Jugoslaviji, mora biti to delo pri učiteljstvu že izvršeno. Vzgojiti so mora na novo v narodnem in duševnem duhu. Tečajji in predavanja ki jih je brez-pogojno prirejevati, bodo poleg strokovne

nadaljne izobrazbe morala podajati tudi tega duševnega leka. Na ta način se bo postopoma izvršila i izprememba vzgojne in učne metode. Namesto staroveške madžarske metode bo stopila naša slovenska, ki je v svojem bistvu mednarodna. Madžarsko šolstvo pa je bilo zaradi tega srednjeveško, ker ni temeljilo na prirodnih zakonih, ki zahtevajo materinščino za podlago vsakega vzgojnega pouka, temveč na tujščini, združeni z nasilstvom; delovalo je z duševnim prevratom in neznačajnostjo in ne z duševnim razvojem in vzgojo značaja. Kar sem povedal v ljudskem šolstvu v ožjem pomenu, velja enako za meščanske šole. Tudi te se morajo preustroiti po istih načelih ter postati bolj kot do zdaj pristopne širokim kmetiskim slojem in ne samo maloštevilnemu, po večini tujerodnemu meščanstvu.

Daljna stopnja razvoja prekmurskega ljudskega šolstva v širšem pomenu pa bi bila dosežena z ustanovitvijo raznih nadaljevalnih šol in končno prepotrebne kmetijske šole na enem izmed številnih yeleposestev, ki čakajo razlastitve. O tem razpravljati bi bila stvar tozadavnega strokovnjaka.

Pozabiti ne smemo, da bodo od sih dob rastle tesne vezi med šolstvom tostran in onostran Mure. In pred svojim duševnim očesom zrem Slov. gorice, Mursko polje in Prekmurje posejano z majhnimi, a močnimi postojankami ljudskih šol, med tujimi se dvigajo trdnjave — meščanske v Soboti in Lendavi, v Radgoni in Ljutomeru in kmetijska šola nekje tam pri Belatincih.

In tedaj bo naša meja neprekoračna in nepremakljiva.

Kamnikarjeve zasluge za Radgono.

Radgonski nemčurji se iz dna svojega srca zaljubljeni v Kamnikarja, „osvoboditelja“ mesta Radgone. Njihova ljubezen je tako velika, da vidijo samo to, kar jim sugerira njihov „ideal“ in ničesar več. Če bi jim on rekel, da je črno belo, bi verjeli bolj njemu kakor pa lastnim očem. Sedaj jim je postavil pred oči: nemštvo Radgone, potrebo nemškega uradništva, nemškega učiteljstva, in že so pripravljeni, da žrtvujejo vse svoje blagostanje za te nacionalistične smotre, ki bodo ubili vse gospodarske interese Radgone. Naj se nikar ne pozablja, da bode tik pred Radgono tekla državna meja in da bo Prekmurje, Murko poljo in Slovenske gorice ležalo v inozemstvu, da bo promet med eno in drugo državo silno skrčen, podvržen najstrožji kontroli in da bodo prekinjene vse komunikacije, ki so doslej spajale oba brega Mure. Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice bodo si poiskale drugo središče, ki se bo začelo razvijati in cvesti. Ta je naravni zakon, to povzročajo gospodarske sile. Koliko mest je danes v razvalinah, ker je nov politični položaj uničil njihove gospodarske interese. Nasprotno pa imamo veliko mladih mest, ki so se razvila iz nasprotnih vzrokov. Ker bo torej nova državna meja med republiko Avstrijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev pretrgala vse gospodarske vezi in uravnala strujo v smer proti jugu in zahodu, bo Radgona ostala docela osamljena. Kateri radgonski trgovec in obrtnik ne more priznati, da je v Radgoni kupovalo in prodajalo najmanj 90% onega prebivalstva, ki ostane definitivno v jugoslovanski državi. V slučaju najugodnejših kompezacijskih pogodb med eno in drugo državo bodo rešili radgonski trgovci in obrtniki le 20% svojega dosedanjega prometa. Da bi se jim posrečilo pritegniti k sebi kraje, ki doslej niso gravitirali k Radgoni — zlasti cmureški okraj — je povsem izključeno, ker leži mesto na periferiji gospodarske enote. Na koncu se ne more razviti središče — to je nezmisel. Sicer pa, da smo iskreni: mi Jugoslovani ne bomo prehudo jokali za Radgono, ampak Radgona bo jokala za nami. Premislite to dobro, „itschi“, „eggi“ in druge cvetke iz naših vrtov, presajene sedaj v veliki tevtenburški gozd!

Kamnikarjevi interesi so seveda povsem drugačni. On je človek, ki ima pangermansko svetovno naziranje in silno častihlepen karakter. Ljudje njegovega značaja in volje rabijo ljudi, ki se jim uklanjajo in ki služijo kot sredstvo

za njihove osebne cilje. Kamnikar ve dobro, kakose mubodo klanjaliradgonski „spießbürgerje“ ko se prikaže y pozici osvoboditelja. On, ki bi drugod ne prišel na površje, utegne igrati v Radgoni „velikega gospoda“, kar mu bo seveda silno laskalo. Tudi njenu privoščimob ta čut!

Če Radgona pripade Avstriji, ostanejo dosednji uradniki na svojih mestih oziroma pridejo še novi, ki težko čakajo na službo. V Nemški Avstriji je cela armada nezaposlene inteligence, v Jugoslaviji primanka. Ti ljudje imajo interes na nemški Radgoni, ti doseljenci!

Naj si posestniki vinogradov, ki bodo ostali v Radgoni, ne predstavljajo preveč ročno naših bodočih odnošajev. Naše ljudstvo zahteva, da nastopimo brezobzirno. Naši viničarji ne bodo več sužnji inozemske gospode! Naše kmetje ne bodo prodajali žita na nemški breg Mure! Bomo videli, kdo se bo dalje vzdržal: ali Radgona z nemškim uradništvom ali obmejna Jugoslavija z obilico žita, mesa in vina!

Te in še druge zasluge ima Kamnikar za Radgono. Če protestiram, protestiram proti Parizu, a ne proti Radgončanom. Protestiram proti diplomaciji, a ne proti pijavkam, ki so živele od nas!

Tedenske novice.

Vsled novega političnega položaja mora „Murska Straža“ zapustiti Radgono. List bomo izdajali dalje in sicer bržkone začasno v Mariboru. Prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da nam ostanejo zvesti in da potrpijo, ako jim prihodnja številka ne pride pravočasno v roke. Skrbeli bomo, da stvar čimprej uredimo in nadaljujemo z rednim izdajanjem lista.

Dr. Vladimir Žitek †. V Novem mestu je umrl dne 1. septembra g. dr. Vladimir Žitek, sin znanega prvoboritelja prof. Žitka, doma iz Turjanec. Pokojnik je dovršil vse študije z odliko in dobil doktorat „sub auspiciis regis“. Sinu Murskega polja bodi lahka svobodna slovenska zemlja.

Vojaški vpoklici. K orožnim vajam sta pozvana letnika 1886 in 1887, prvi na dan 22. septembra, drugi na dan 15. septembra. Letnika 1888 in 1889 se odpustita, ravno tako letnik 1898.

Z kakimi budalostmi je hranil dr. Kamnikar mirovno konferenco? „Tagespost“, z dne 2. septembra t. l. objavlja „Das Memorandum über Steiermark“, katerega je izdelal dr. Kamnikar in potom nemške delegacije predložil mirovni konferenci. Spomenica vsebuje najbolj gorostasne in bedaste laži, zavija v vsem nemškem smislu vsa zgodovinska, etnografska in politična dejstva in bo lahko še poznim rodov vzgled cinične budalosti, kakršne je zmožen zgolj renegat, nikdar pa pošten Nemec. V eni prihodnjih številki objavimo to spomenico v dobesednem prevodu, za danes podajamo le eno cvetko: Kamnikar skuša dokazati, da živi v mariborski kotlini nekaj mešan narod (sprachliches Mischgebiet), ki sestoji iz Nemcev in Vendov (Slovencev ne priznava). Ti Vendi se bistveno razlikujejo od kranjskih Slovencev. V dokaz navaja sledeče: Gemeindegemeindeamt (občinski urad)—gmelnisen, Schere (škarje)—škarja, Sessel (stolec)—zezeli(!), Gewehr (orožje)—gvir i. t. d. Slovenski odpadnik Kamnikar ni tako zabiti, da bi ne spoznal budalosti svojih „dokazov“, ampak on namenoma potvarja besede. Dvomimo, da bi tudi učenec šulferajnske šole rekel kedaj „gmainsen“, „zezeli“ i. t. d. Slovincu pa so te besede tako tuje kot španska sklanjatev. Prav pravi srbski pregovor: „Od poturice goreg nema.“

Kdo se veseli nemške Radgone? Vesele se oni, ki so si z oderuštvo nakopičili milijone. Če ima človek milijone, kakor Kleinschek, Wegschaidter in drugi, se lahko smeje in izigrava svojo nacionalno strast. Ampak ljudstvo, kateremu se je te dni zaprl most, kateremu se bo moral zabraniti vsak dovoz živil z jugoslovanskih krajev, ki so dosedaj preživljali Radgono, se ne bo smejalo, ko bodo narastle cene živilom, ko ne bo mesa, belega kruha i. t. d. Pri nas je vsega dovolj. „Tagespost“ z dne 2. septembra prinaša članek „Viehüberfluss in Krain“ ter toži o slabih razmerah v Nemški Avstriji. Koliko

samo požre Dunaj, mesto gospode, ki nič ne dela in za katero bo moral rabotati nemški kmet, nemški delavec, nemški obrtnik. Lahko je onim, ki izobešajo zastave na lastnih bogatih palačah, ampak tisti, ki se ubija za vsakdanji kruh, bo bolj poslušal javkanje svojega želodca nego plapolanje frankfurtarice.

Aprovizacija Radgone. Gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice nazninja, da je prestavila svojo podružnico iz Radgone na Cankovo. S tem preneha tudi Aprovizacija Radgone na Gavnem trgu. Okoliške vasi, ki pripadajo brez dvoma Jugoslaviji, dobijo začasno svoje stvari na Cankovi, južni breg Mure (Plitviški vrh i. t. d.) pa v Gornji Radgoni, prej trgovina Krempl. Obzajujemo, da so pri tem najbolj prizadeti revnejši sloji v Radgoni, ki živijo od davnega zaslužka; zahvalijo pa se naj za to nemški politiki in nemškim hujšakom, ki jih sedaj naj prehranjujejo sami.

Jugoslovansko posojilo v Ameriki. Iz Pariza poročajo, da se vrše med jugoslovanskim in ameriškim zastopstvom v Parizu pogajanja o najetju večjega jugoslovanskega posojila v Ameriki. Pogajanja potekajo zelo ugodno.

Vabilo na zbor odposlancev spodnještajerskih okrajnih zastopov, občin, hranilnic in poročevalcev javne uprave, dne 11. in 12. septembra 1919 v Narodnem domu v Celju z začetkom ob 9. uri vsakega dne. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika likvidacijske komisije SHS za Štajersko o stanju likvidacije. 2. Delokrok deželne vlade za Slovenijo in posameznih poverjeništev v upravi slovenske Štajerske. Poročajo od deželne vlade in posameznih poverjenikov določeni poročevalci. 3. Poročilo o stanju občinske uprave. Pradlogi o zložitvi občin. Nasveti o dobi in načinu občinskih volitev. 4. Stanje avtonomnih mestnih občin Maribor, Celje, Ptuj. Nasveti o preosnovi volilnega reda in uprave v teh mestih. 5. Okrajni zastopi doslej in v prihodnosti. 6. Poročilo o podpisovanju vojnih posojil dežele, okrajnih zastopov in občin in posvetovanje o daljnjem postopku z ozirom na ta posojila. 7. Poročilo o stanju občinskih in okrajnih hranilnic, o njih obremenitvi z vojnimi posojili ter posvetovanje o sanaciji istih. 8. Uporaba deželnih doklad. Poročilo odposlanca finančne uprave. 9. Poročilo o stanju bivših deželnih kopališč ter posvetovanje o lastništvu glede istih po izvršeni likvidaciji. 10. Poročilo o stanju bivših deželnih železnic in udeležbi likvidacijske mase na glavicah zasebnih železnic. 11. Poročilo o kmetijskem šolstvu in posebej o vinogradništvu z ozirom na udeležbo prejšnje deželne uprave. 12. Uloga bivše deželne uprave in sedanje deželne vlade glede zdravstva na Štajerskem. 13. Preuredba šolstva in vzdrževanje istega. 14. Volitev članov v likvidacijsko komisijo in morebitnih odsekov za reforme. **Predsednik likvidacijske komisije za Štajersko.**

Zborovanje delegatov spodnještajerskih občin, okrajnih zastopov in javnih zavodov dne 11. in 12. kimovca 1919, bo, kakor vse kaže zelo dobro obiskano. Zanimanje za zborovanje se opaža v vseh krogih. Dnevni red je tako obsežen, da bo vse to gradivo le težko v 2 dneh dovršiti, obsega pa vendarle najnujnejše točke, glede katerih je jasna beseda in ureditev neodložljiva. Iz došlih prijav je že danes razvidno, da bodo zastopana vsa poverjeništa, vsi oddelki deželne vlade. Udeležbo po delegatih sta tudi že obljubila ministra notranjih del in trgovine in bo posebno zastopnik ministerstva trgovine poročal glede likvidacije trgovsko-obrtnih komore v Gradcu. Pozivljajo se občine in okrajni zastopi, da tega važnega zbora nikakor ne prezrejo, ker se bo baš tukaj odločalo v mnogih ozirih definitivno o bodočem položaju slovenskega Štajerja.

Okrajni zastopi naj za sebe in za podrejene občine čimprej naznaniijo semkaj število udeležencev, da se zamore zasigurati prenočišče, za katero bode sicer v zadnjem hipu jako težko skrbeti. Tudi bo potrebno, da odbori izrečno povabijo občinska zastopstva na udeležbo in jih opozorijo na važnost zbora. **Predsednik likvidacijske komisije za Štajersko.**

Vinogradnikom. Državno kmet.-kemično poskuševališče in preskuševališče v Mariboru nam piše: „Bliza se čas trgatve. Dobro bo, če si omislijo naši vinogradniki in krčmarji pravočasno glivice, ki vzbujajo čisto vrenje, kajti na tak način pospešijo vrenje v moštu in oslabijo v njem druge slabe glivice, ki povročajo slabo vrenje. Take dobre glivice, vrst čreslevca, se dobivajo na državnem kmetijsko-kemičnem poskuševališču in preskuševališču v Mariboru, Vrbanova cesta št. 33; tudi po poštnem povzetju z navodilom vred. Cevka stane 2 K in zadostuje za polovnjak mošta. Ker je število cevke na zavodu omejeno, se bodo razpošiljale le tistim, ki se bodo zanje pravočasno priglasili. V slučaju, da bi cevke pošle, bodo dobili naročniki Hausenove buče proti posebni varščini, toda le oni, ki stanujejo v Mariboru. Naročilo se mora priglasiti do 15. septembra.“

Vpoklic mornarjev. Komanda dravske divizijske oblasti je odredila: „Vsi mornarji letnikov 1895—1899 morajo vršiti aktivno službo in se naj pritegnajo takoj k vojakom ter njih porazdele na pristojne polke, odkoder se predlaga premestitev k mornarici, odtod na donavski flotilji.“ Vsi oni, ki pridejo v poštev, se naj nenudoma javijo pri 44. pukovski okružni komandi v Mariboru.

Strašilo. K opazki v Vašem cenj. listu pod tem naslovom bodi resnici na ljubo ugotovljeno, da je g. Vračko

Prekmurkim Slovéncom.

Šteri ste pod vogrami bilij, nedajte se zapelavati, ino nevörvajte to, kak vam te edni ljudje gučijo. Tisti ljudje šteri bi zatoga volo ráj bilij čibi mij pod vogrami ostanoli, ino nej v svoji slovenskoj domovini — ino eti ljudje so to tej páverski tršci, krčmárje ino tej vékši bogatačke, šteri so sigdár samo na ton bilij, ka bi oni séj druge sermaške ljudje norili — v takšen formo kaso fáł od sermákov se tisto zpokúpili, kaje eden ali ov odati meo — ino oni tej tršci so se drakše, za velki dobiček odávali či gorik Budapešt, ali pa prek v nemško nemcan. Eti brezi dúši ljudje na peneze lačni — »lúciferje« so nigdár nikšoj domovini nej vörni bilij, pod vogrami bi samo zátog radi ostanoli ka si tak mislijo ka pálik duže do tädig tak lejko norili te druge ljudje kak do segamao so.

Vogrskim ravnitaton (Börövíji, fičkálíšon, Lántárosi itd.) so večkrát kaj vrgli ino tej so odglédali se tisto nakravično delo štero so tej kufárje delali. Veton v našen slovenskoj domovini pa že več tak nemrejo delati, naši slovenski ravnitelje so dosto, bote pravični, kak bi se pa dáli zpokúpiti! Zátok so pa proti sam svojoj istinskoj domovini. Eti kufárje nepoznajo domovino, ino drugo neglédajo samo kak bi oni noriti mogli, naši slovenski soldácke so že več etakše kufára zgrabili té daso ravnok šteli prek na nemško več kolov bujto máro spraviti ino silje.

Prekmürje, alipa na eti kráj möre je drugi nišče nej proti tomi, ka bi mij slovenje nej Jugosláviji bilij cój prikápčeni, kak samo tej kufárje, kak šteri samo zdaj skrvamá na pelávajo ljudj, ino gorik zburkati ščejo proti sam selbi! svojoj istinskoj domovini, Jugosláviji.

Slovenge! Ne dajte se zapelávati, ino nevörvajte to ka bi nan slovenčan pod vogran bolše bilo kak pa svojoj slovenskon orsági. Vogrske ravnitelje trnok dobro poznamo, ino zna sakši slovén kak je Birovija znami delala da smo tá gospon biroví prišli! vogrski smo nej znali dobro gučati, slovenski so pa tisti nej znali. V etakšen formo so znami tak delali kak so oni šteli; što je vekšo mito dao té tisti je meo pravico! Pa to je še, samo zátok tak bilo ka mij smo se nej mogli dobro vö zrazmiti z ten pobrnjenen jezikon — Magyarškon.

Od segamao kak naša Prekmöre slovenska krajina se tädig coj prikápči Jugosláviji, de nan vščasí bokše ár bodemo gorik oslobljeni z vogrskoga jarma pod šterim smo jezéro let dugo robi bilij.

Zadnji dnevi na smrt obsojenih.

(Pisma ruskih kaznjencev.) Po Vlad. Korolenko.

4. Pisma svojcem.

(Dalje.)

Pišite mojemu bratu Vanji, da nisem več na svetu. Dragi moj oče in mati! Ko sem pisal to pismo, se mi je srce zalilo z krvjo, solze so se lile iz mojih oči in padale naravnost na mizo. Naznanite moji ženi, naj tudi ona odsluži panihido. Prosim še, povejte mojim stricom in tetam in tudi botri in dedeku, da sem že umrl. Izročite moj predsmrtni pozdrav Fedorju, Petru, Vasilju, Miši in vsem mojim znancem. Prosim še, pišite teti in bratu Vasilji v Baku o tem, da nisem več med živimi. Oče in mati, ako dobite denar za pohabljenost, prosim, postavite za ta denar lepo hišo in ne pozabite na mene. Oče in mati: ne jokajte za menoj, saj vam ostanejo štirje sinovi; ti so vam dovolj, lahko bodete izhajali brez mene. No, moji dragi — še enkrat z bogom! Z bogom, moja rojstna vas, kjer sem se rodil in preživel svojo mladost. Z bogom, vsa moja družba! Odpustite meni, podlemu roparju. Bog me najbrž ne zapusti in me odveže vseh mojih grehov.

»Ta dopis sem pisal pred smrtjo, roka se je tresla, srce trepetalo. Oprostite, da je pišan tako slabo, hitim. Z bogom, z bogom! Ni me več! Še enkrat z bogom, moja žena, moja ljuba! Z bogom! Nimam časa. Čakajo me. Vaš ljubeči sin Vasilij Maksimov Karamišev«.

To pismo je pisal pred smrtjo priprosti hlapec, delavec iz saratovske gubernije, Šurimov. Njegov oče, oslepeli starec, živeč v cimljanski stanici (donska oblast) je prejel od njega sledeče pismo (objavljeno v »Kijevskija Vesti« 64):

Ino ravnitelje šterimimo kakše delo meli oni bodejo Slovenge, šterimi mi si lejko po svojen jeziki pogočimo, ino v šolaj se bodemo tädig po svojen jeziki v ščili, v takšen, šteroga razmimo.

T—i.

Poglavje o madžarski kulturi.

Maló je narodov, ki bi trpeli na tako gorostasni domišljavosti, kot trpe Madžari. Pri nemškem narodu predstavljajo to patološko bahavost vsenemški junkerji, častniki, profesorji, žurnalisti; na Madžarskem pa je vsak vaški »notarius« uverjen, da nad viteškimi sinovi Arpada bedi poseben »a magyarok Istenek« (Bog Madžarov). Še pred par dnevi smo čitali, da je nadvojvoda Jožef ob svojem odstopu izročil Ogrsko »Bogu Madžarov« v varstvo. Misel madžarske nadvlade (supremacije) je prepregla vse njihovo slovstvo in ustvarila iz njihove zgodovine bedasti falsifikat, nad katerim bi se razjokal tudi »Magyarok Istenek«. Vseučilišni profesor Csuday piše v Huszadik Század št. 5 1910: »Kajti, gospoda, madžarski narod ima od vseh narodov na svetu najslavnejšo zgodovino. Z njo se ne more primerjati nobena druga. Nobena! Zakaj, kdo je dal kulturo Evropi? Grško-rimski svet! Od kod pa so jo vzeli oni? Z posredovanjem Feničanov iz Babilonije! A Babilonci, kje so oni dobili svojo kulturo, moja gospoda?! Od Sumircev, ki so naši pradedi, torej od Madžarov!« Dalje pravi na drugem mestu: »Naši domovini oziroma našemu narodu mora zahvaliti za svojo kulturo vse civilizirano človeštvo, ker ne le da je kulturo ustvaril madžarski narod, temveč je tudi s svojo naselitvijo med Donavo in Tiso zabranil, da niso nekulturni narodi porušili stavbe, ki se je dvignila na Zahodu. (Prim. spis: »Samoodredjujeje naroda i Magjari,« Zagreb 1918) Vzrok, da je madžarski narod utonil v sencah lastne domišljije, je iskati v njegovih etnoloških, socijalnih in gospodarskih razmerah. Madžari so v Evropi, če izvzamemo kos Turčije, edina tuja rasa in so obsojeni k počasnem izumiranju med čilimi slovanskimi, romanskimi in germanskimi plemeni. To je opazil že znani Kossuth Lajos in je vbrizgnil v onemogli madžarski organizem serum »madžarske državne misli«, katera je bila od leta 1848 naprej v programu vsake vlade in katere ni mogel zatajiti tudi kratkotrajni madžarski komunizen. »Madžarska državna misel«

pomeni, da se mora iz vseh nemadžarskih plemen, živečih v mejah ogrske države, ustvariti enoten »magyar nemzet« (madžarski narod). To misel je zlasti podirala bogata madžarska aristogracija, ki je bila v zvezi z visokim židovskim kapitalom vedno na državnem krmilu. Vse do najnovejšega časa je ta »magyarok Istenek« strahoval ogrske Slovence in Rumune. Nepričakovano sicer, a kot neizprosno delo zgodovinskih sil, je padla v razvaline ta mogočna stavba, nad katero je večno bedel duh največjega madžarskega revolucionarja Kossutha Lajosa, slovanskega renegata. . . .

Ni namen tega članka razpravljati o vseh posebnostih takozvane madžarskožidovske kulture, hočemo pa na kratko seznaniti naše čitatelje z madžarskim besednim zakladom, ki kaže silen vpliv slovanske civilizacije. Madžari so kot divji pastirski narod vdrlí na sedanja tla Ogrske in se zabili kot klin med Slovence, ki so prebivali od Krkonoš in Vltave preko Blatnega jezera doli do Benetk in balkanskih planjav. Sloveni so bili takrat že mirno poljedelsko ljudstvo, ki je živelo za svoje domačo grudo in bilo že na lepi kulturmi stopnji. Iz spodaj navedenih besed vidimo, do so Madžari sprejeli v svoj jezik popolnoma slovanske izraze za reči, katerih prej niso poznali in katere pozna le narod, ki stoji na višji kulturni stopnji. Na pr.: cseber—čeber, villa—vile, repa—repa, kasza—kosa, kaszas—kosec, szena—seno, szenakazal—kozolec za seno, jávorfa—javor, kakas—kokoš, cseresnye—črešnje, беретва—britva, borona—brana, szalma—slama, gereblye—grablje, szoba—soba, deszka—deska, szerda—sreda, csütödök—četrték, kiraly—kralj, lép—lepilo, teszta—testo, kolács—kolač, szilva—sliva, kulcs—ključ, szerencse—sreča, német—nemški, vacsora—večerja, pokol—pekcl, beszéd—dogovor, ruha—obleka, perilo, palca—palica, puska—puška, koreszmáros—krčmar, kovács—kovacs, beszéd—govoriti, strazsa—straža, szemét—smet, ebéd—obed, szarka—sraka, patak—potok, pecsenye—pečenje, utca—ulica, mészarós—mesar, kássa—kaša, szomséd—sosed i. t. d.

Takih besed je v madžarskem jeziku zelo mnogo, pozna se pa tudi romanski in germanski vpliv, četudi ne v tako visoki meri. Že to je dovolj, da postavi »staro madžarsko kulturo« v pravo luč.

Govorite povsod slovensko.

»Pozdravljen, dragi oče! Pošiljam ti svoj posladnji pozdrav v slovo in želim ti mnogo... mnogo... sreče. Odpusti, dragi, da ti tako dolgo nisem pisal. Morda si mislil, da sem pozabil na tebe. O, mili oče, ne obdolžuj me tako kruto. Ves ta čas, kar se nismo videli, je bil neskončna muka za mene. Živel sem samo zato, ker sem upal, da pride čas, ko se za vedno združim s teboj, ko bom stisnil tvojo osivelo glavo na svoje prsi in zacelil duševne rane, katere sem povzročil tvojemu ubogemu, raztrganemu srcu. Ali ta čas ne pride nikdar, moje koprnenje je bilo zaman; ostane le še grenka resničnost. Od 29. majnika 1908 sedim v zaporu. 23. septembra sem bil sojen in obsojen na smrt. Rzsodba je bila odposlana armadnemu poveljniku, da jo potrdi, vendar je malo upanja, da bi smrtno kazen spremenili v ječo. Ostalo mi je le 30 dni življenja. Če ti je mogoče, dragi, pridi — puste te k meni, da me vidiš. Piši materi in ji povej, da je moja zadnja prošnja, naj te ona ne zapusti in naj pomiri tvojo ubogo glavo. Poljubi Pašo in Mišo. Vsem sorodnikom pozdrav. Z bogom, oče!«

Kakor je obsojenec pričakoval, se je tudi zgodilo. Obsodba je bila potrjena.

Še več kesanja in čistih človeških čuvstev kaže dopis, katerega je pisal osemnajstletni fant, Jevgenij Mevrofridi, obsojen na smrt od vojaškega sodišča v Novočerkaskem l. 1908.

»Pozdravljena, draga mamica! Sem po volji Najvišjega živ, toda v bodoče ne vem, kaj se zgodi z menoj, ali se obsodba izvrši ali ne, čutim pa, draga mamica, da živim zadnje dni, morda tudi zadnje ure. Že deseti dan pričakujem smrt, v noči ne spim nič več in kakor zajec napenjam ušesa pri vsakem šumu, in če pride paznik, se mi vedno dozdeva, da prihaja po mene t. j.

dozdeva se mi, da bo lažje umirati na vislicah nego čakati tako le vsako minuto, da se odpro vrata in ukažejo: pojdi! Ampak, draga mamica, vse je Njegova sveta volja, zaupam v Njega. On je sam trpel, On je trpel za naše grehe, t. j. za grehe vsega ljudstva, jaz pa trpim za to, ker nisem poslušal vas, draga mamica in nisem molil Njega, ki je umrl za naše grehe. Da, draga mamica, grešen sem pred Bogom in pred vami. Kesam se, no kaj, sedaj je še prepozno, draga mamica, ko bi vas poslušal in večkrat molil Boga, bi se ne zgodilo to, kar je prišlo. Ampak jaz sem raje poslušal nasvete tovarišev in sem pustil službo v banki; ko bi tega ne bil storil, bi ne sedel v zaporu in ne bi čakal na smrt, temveč bi čakal, kakor vsaki kristjan, med vami, moji dragi, praznik rojstva Gospodovega; no, vse je volja Najvišjega. Če mi je sojeno umreti, umrem, ako ne — živim«.

»Draga mamica! Pazite na Kolja, učite ga, da mora moliti Boga za vse svoje, in tudi za svojega grešnega brata naj moli, mogoče, da ga Bog usliši; toda vi, draga mamica, pozabite na mene, ker nisem vredem, da bi se za mojo voljo mučili ljudje in še tem manje vi, draga mamica, in tudi Marusja, ona vas je poslušala in se učila, molila je Boga za svojega grešnega brata. Mamica, pazite na njiju: t. j. na Koljo in Marusjo. Povejte jima, naj poslušata vas in ne prijateljic in tovarišev«.

»Draga babica! Vem, da vam povzročam mnogo gorja, ker ste me ljubili tako vroče, ampak ne hudujte se nad menoj, draga, in molite raje za mene. Da, mila babica, težko je umirati v teh letih, saj sem star šele osemnajst let in že moram umreti, no, Bog tako hoče in bodi tako. Ako nas Gospod, t. j. mene z vami vsemi, loči tu na zemljo, tedaj nas zopet združi tam,

Razne vesti.

Odlikovanje za čistoto. Amerikanci so praktični ljudje. V Palestini so se lotili težkega dela, da seznanijo ondodno prebivalstvo, ki ne ljubi vode, s predpisi higijene in čistote. Med prebivalstvo delijo milo, krtače, glavnike, brisače in nadzorujeje čiščenje. Kdor je posebno posušen in priden, prejme po vojaškem načinu odlikovanje v obliki zvezde. Ta sistem se je baje obnesel. Prebivalstvo in posebno otroci se kosajo v čiščenju, da dobe odlikovanja. Pač bolj pametno deliti odlikovanja za čiščenje kot za moritev. Jaz bi dal svetinjo vsakomur, ki dokaže, da ni verižnik.

Odesa v protirevolucionarnih rokah. Rusko protirevolucionarno meščanstvo v Odesi je z pomočjo angleških čet dne 26. avgusta prevzelo mesto Odesa.

Kitajci in ruski boljševiki proti Japoncem. Iz Sibirije poročajo, da so se kitajske čete v amurskem ozemlju združile z boljševiki, da se bore skupno proti Japoncem.

Boljševiki usmrtili 150 delavskih agitatorjev. Boljševiki so pred kratkim dali usmrtiti 150 agitatorjev kar je vzbudilo med delavstvom veliko ogorčenje. Kmetije dosledno odklanjajo vsled vedno manjše vrednosti denarja dajatve žita sovjetskim poverjenikom. Padec Bela Kuhna je napravil v Rusiji globok vtis.

Iz nemškega ujetništva se je vrnilo dne 30. avgusta 828 jugoslovanskih ujetnikov in 13 častnikov, ki so bili ujeti v bojih na Koroškem ter internirani v znanem ujetniškem taboru Marchtrenk.

V znamenju časa. V palači de Danse v Berlinu, kjer se vrše največje zabave berlinske gospode, se popije vseko noč za 80.000 K penečih vin. Po berlinskih ulicah pa tava vsak večer 3000 ljudi, ki ne vedo, kje bodo danes ali jutri spali.

Židi med boljševiki. Evo nekaj podatkov: Najprej je bil na Ruskem komisar Čičerim, glavni činitelj pa Radek-Zobelsohn. Gospa Zobelsohn-Radek-Unschlicht se vozi v gledališče v pravljici obleki, za briljante v njenih ušesih bi se kupilo najlepše posestvo tudi pri današnji draginji. — Trocky recte Brotstein pred vojsko politični emigrant v Galiciji, potem v Ameriki, se je vrnil na Rusko leta 1917 popolnoma suh. Zdaj je velik bogatin. Pravijo mu krvavi rabelj. Z njim jezdi močnejše spremstvo, kakor je jezdilo s carjem — browning pred njim, browning za

njim. V neprestanem strahu je pred atentati, vsakemu, kateri se mu ne zdi dovolj zanesljiv, napiše potni list v večnost. V juliju t. l. je plačal v cvetlični trgovini v Moskvi v 14 dneh 45.000 rubljev za cvetlice dvema damama. Za priložnostne darove ima cele zaboje druguljev. Odkod? Bil je revež. Zinovjev, poglavar petrograjskih komunistov, je bogataš. Steklov, Sverdlov, Joffe, Komenev, Rakovski itd., sami psevdonimi, pravo njih imena se končujejo na — „blüht“ ali „stein“, imajo polne žepe.

Kako je na Japonskem. Svetovna vojska, ki se je Japonska aktivno skoraj ni udeležila, je tudi deloma segla s svojimi učinki v gospodarske odnose države vzhajajočega solnca. Demokratične težnje ter odpor konservativnih slojev, ki so se nedavno pojavili pri vprašanju ratifikacije mirovnega dogovora, so povzročili politično negotovost ter zvišanje življenjskih potrebščin, tako da je notranji položaj japonske države jako resen. Cena rižu, po katerem se ravna cena vseh drugih pridelkov, je danes 56 jenov za koku (t. j. 74.81 kron za 100 kg predvojnega kurza), kar pomeni trikratno zvišanje predvojnih cen. Japonsko vlado skrbi bližnja bodočnost.

Zverinske ženske. Iz Središča nam poročajo: Dne 28. decembra lanskega leta so našli na škednju obešenega posestnika in tesarja Ivana Lucija v Godenincih pri Središču. Že takrat se je govorilo, da je ta samomor somljiv in da so krive žena in hčeri, da se je Luci obesil. Sedaj pa je privatni detektiv Jerič izsledil, da so ga umorile njegova žena in dve hčeri. Luci je prišel pijan domov in se prepiral z ženskami. Med preprirom mu je starejša hči vrgla okoli vratu vrv in jo zadržala. Na pomoč sta ji prišli mati in druga 13letna hčerka, nakar so Lucija zadušile popolnoma. Že mrtev še je zgrudil na tla in dobil pri paden poškodbe na glavi, ki so že ob „samomoru“ vzbujale sum. Ženske so nato umorjenega odnesle v škedenj ter ga obesile tako, kakor da bi storil samomor. Lucijevo ženo in obe hčeri so aretirali in se nahajajo vse tri v zaporih mariborskega okrožnuga sodišča. Zločin so že priznale, a se izgovorjajo, da jih je Luci vedno pretepal, pa so ga zato umorile.

Državni konkurs bo razglašen po podpisu mirovne pogodbe nad Avstrijo.

Cene v Švici. Prašiči 5—7 tednov stari stanejo 80—100 frankov, tolsti 4.80—5.40 frankov kilogram žive teže. Jajca 50—60—cen-

tizinov komad. Meso stane 5.60—8 frankov kilogram. Govedina okoli 6 frankov. Toraj je v Švici marsikaj znatno dražje kot pri nas, če računamo visoko vrednost franka.

Železniške nesreče. Na postaji Indjija v Slavoniji je trčil vlak, ki je vozil v Srbijo medicamente in kolonijalno blago, s tovornim vlakom, Človeških žrtev ni, pač pa je škoda velika. — Na postaji Doberlin v Srbiji sta trčila dva vlaka. 16 oseb je ranjenih, med njimi ena težko.

Naši izseljenci.

V mirnem času je bil največji dogodek za našo vas, ko se je ta ali oni odpravljajal na pot v Ameriko. Iz vsake vasi jih je šlo nekoliko; leto za letom so romali novi izseljenci čez veliko morje in nosili v svojih okovanih kovčkah vse, kar jim je mogla dati domovina. Kaj jih je gnalo na pot? Postopno gospodarsko propadanje v domovini. Kmetije so vedno bolj lezle v dolgove, produkcija se je zmanjšala, tovarne so z uvedbo novih strojev le množile armado nezaposlenih, mezdni boji z oderuskim kapitalizmom so postajali vse težji. V Ameriki se je dalo zaslužiti tisočake, in to jih je vleкло na dalno pot v tujino. Mnogi so se tam izgubili, drugi še žive v duševni skupnosti z drago domačijo onkraj morja. Leta 1907 je bilo v Zedinjenih državah ameriških 1.285.349 evropskih priseljencev. Samo mi Slovenci, majhen narod, jih imamo tam preko 100.000. Raztreseni so povsod; v rudnikih, tovarnah, na farmah bogatih ameriških agrarcev. Sedaj, ko so v domovini nastale druge razmere, ki obetajo svobodnejši razvoj in večji razmah naših gospodarskih sil, bodo rojaki onkraj morja zopet dvignili svoje težke kovčke in se vračali v domače kraje. Večina njih si je zlasti v vojnem času, ko so bile mezdne razmere v ameriških tvornicah in rudnikih silno ugodne, pridobila lep kapital, ki bo tudi v korist splošnemu gospodarskem položaju naše domovine. Danes se dobi za 100 ameriških dolarjev 4850 K našega denarja in si lahko predstavljamo, kakšno bogastvo prinesejo s seboj tisti izseljenci, ki so vedeli v Ameriki varčevati. Povratek ameriških izseljencev se pričakuje prihodnjo pomlad, ko bodo prometne razmere ugodnejše in tudi svetovni mir podpisan!

kjer je moj oče, kaj ne, babica? Grem k očetu. Tolažite mamico, povejte ji, da še ima Kolja in Marusjo; molim Boga, da bi našla v njimo pravo uteho. No, sedaj pa na svidenje in morča z bogom, sam Bog ve. Poljubljam toplo vse moje; poljubite v mojem imenu teto Šuro, Koljo, Marusjo in vse ostale. Jevgenij Mayrofridi.

V tem tonu je spisano tudi pismo bratu Kolji, katerega večkrat omenja v svojih prejšnjih dopisih. Prosi ga, naj ne zapusti matere in sestre: »imate edino upanje v tebi. Vse to stori, vzdržuj se, poučuj Marusjo, da postane iz nje poštena deklica in ne kaka lahkoživka...« »Ne pusti službe, služi, trpi in Bog te varuj, da bi poslušal nasvete tovarišev brez materinega privoljenja...« »Dragi Kolja, če že moram umreti, zapustim Ti svoj zlati križec na srebrni verižici, dobiš ga v kaznilniški pisarni in obesi ga na svoje prsi ter nosi do konca življenja, prosim te za Boga, to bo blagoslov tvojega grešnega brata«.

Dne 29. decembra 1908 je bil osemnajstletni Mavrofridi obešen.

4. Smrt.

Vojaki — kaznjenci, katerim je naslednji dan iztekel zadnji rok življenja, so bedeli celo noč. Že večer, ko so se vsi zaprli k nočnemu počitku, se je moglo opaziti z oken, ki gledajo na dvorišče, kako zunaj pripravljajo; semintja so begali ljudje s svetilkami in lopatami... Vsi so razumeli kaj pripravljajo...

Ležala še je predjutranja tema, ko so se oglašali na dvorišču koraki prvih čet. Postavili so jih v nekaj vrstah okrog dvorišča tik kaznilniškega zidu. Takoj za njimi so spravili na dvorišče tudi kaznjence in jih razvrstili blizu morišča. Na odprti strani tega mesta, spredaj, dvajset korakov od njih, je stalo v eni vrsti

pet stebrov. Prišli so poveljniki — naprej domači, na to pa tuji — gubernijski vojaški komendant, vojaški prokurator in še nekateri. Kroginkrog je vladala tišina ranega jutra.

Naenkrat so se oglašili novi koraki in z njimi čudno žvenketanje železa. Z leve je prihajala skozi odprta vrata gruča ljudi, stopajočih v zaprtem krogu. Sredi tega kroga je bilo nekoliko zvezanih postav. Spredaj, z križem v roki, je šel vojaški dohovnik Jakov Stefanovskij. Šel je naglo, skoraj bežal, oziraje se strahoma nazaj, kakor da bi hotel ulti tisti strahoti, ki se je valila za njim.

Oglasilo se je povelje: »Na morišče!« Udarili so bobnji. Dvatisoč ljudi je vztrepetal, Srca so tolkla živo, da je vsak slišal udarec srca svojega sosedu.

Iz skupine uradov je izstopil vojni komisar z listino v roki. Z nervoznimi koraki je stopil v oposredje in se obrnil z obrazom proti obsojencem. Bobnji so otilnili.

— Vsled ukaza Njegovega Cesarstkega Veličanstva — je začel glasno in slavnostno vojni komisar, na to pa je čital dalje, zakrivši si lice z listino.

— Pripravite. Snamite okove — je zavpil poveljnik »smrtne parade«, Masalitinov. K obsojencem se pristopili urno vojaki tamošnjega kadra in sneli okove z rok. Prišel je kovač z naklom in kladivom. Z nesigurno roko in počasi je snel tudi okove z nog. Na to je pristopil duhovnik in je začel obhajati. A zadaj, pri stebrih, so že viseli mrtyaški prti, v katere bodo zavili mrliča. Na desno pri zidu ograje so se tiho odprla črna vrata, ki vodijo na stepo, tja proti pokopališču, in skozi ta vrata je že prihajal pogrebni voz z ogromno črno skrinjo.

— Poslovite se! — je zavpil poveljnik »smrtne parade«. Čurin (eden izmed obsojencev) se je ves stresel. Obrnil se je proti severu, izprožil roke kvišku in zaklical: Z bogom, sever! In zopet se je obrnil ter nadaljeval: Z bogom, jug! Z bogom, vzhod! Z bogom, zahod!

Istočasno so se drugi obsojenci obrnili proti giedalcem in mrmrali neke nerazumljive besede. Tudi Čurin se je obrnil k ljudstvu in z dvignjenimi rokami zavpil iz polnega grla: Z bogom, tovariši. Za vas umiramo!

Odzval se je strašen krik.

Zopet je udarilo deset bobnov in je v svojem hrupu potopilo vso neizmerno bolest trenutka.

Ne opisujemo daljše procedure vse do momenta, ko je zagrmela salva, po kateri so padle kraj stebrov tri postave. Dve sta se dalje gibali. Izvedelo se je, da sta bila dva obsojenca pomiloščena in sta le »iz psiholoških ozirov« morala preživeti strašen trenutek usmrtitve.

»Pristopil je k njima zdravnik, ves solzen... Vsi so vzdihnili in odleglo jim je pri srcu«.

To je bilo v polovici osemdesetih let. Rusija je imela takrat precej usmrtitev, toda vsakdanji pojav vendar to ni bil. Izvrševali so jih s »smrtno parado«, resno in svečano. Trenutek ločitve z življenjem, čeprav je to bilo samo življenje zločincev, so smatrali za nekaj slavnostnega in vzvišenega. Čurin se poslavljaja pred očmi tisočglave množice s severom in jugom, zahodom in vzhodom, poslavljaja se od tovarišev, za katere je dal življenje. Duhovnik se trese, prokurator skriva obraz z listino, še v »strašnem glasu« poveljnika je čutiti drhtenje človeškega srca; doktor pristopa k stebrom solznih oči. Nad vsem pa plava neki slavnostni ton, živa zavest groze in odgovornosti.

v Orehovcih pred razpadom Avstro-Ogerske sicer imel omenjen napis, da pa je ta napis takoj prve dni novembra lanskega leta prebarval, kar sem videl na lastne oči. Ako se ta napis danes še v klub temu vidi, ker ga je morda dež zopet izpral, to še ni zadosten vzrok, da človeka radi tega napada, posebno ako je dotičnik sprevedel svoje prejšnje napake ter jih popravil, kakor je storil to g. Vračko.

Komanda dravske divizijske oblasti je odradila: Novinci, rojeni leta 1896—1898, ki še dosedaj niso odslužili predpisanega roka v kadru in se imajo rekrutovati, a se nahajajo sedaj v žančarmerijski, finančni, poštni ali železniški službi in so zato vojaščine oproščeni, morajo takoj v aktivno vojaško službovanje. V poštev pridejo oni, ki so dosedaj odslužili predpisano prezenčno službo kot vojaki in sicer neglede na to, je-li so bili svoječasno asentovani ali pa samo prebrani za črno-vojniško službo. Prizadete oblasti in uradi javijo nemudoma seznam tega moštva 44. pukovski okružni komandi v Mariboru.

Proti izročitvi Radgone Nemcem se je vložilo s strani tukajšnjih Slovencev, društev i. t. d. več brzojavnih protestov, kateri so se po posebnem kurirju odposlali iz Ljubljane v Pariz. „Slovenec“ piše dne 3. septembra: „Če ima svet petorice le količkaj čuta pravičnosti, bo ta nad vse krivičen sklep preklical in pustil Radgono tam, kamor spada zemljepisno, gospodarsko in narodno.“

Kedaj podpiše Nemška Avstrija mirovno pogodbo? Mirovna pogodba Nemški Avstriji se je izročila v sredo zjutraj v Saint Germainu. Nekateri listi poročajo, da se izvrši podpis pogodbe že dne 7. t. m., druge vesti pa pravijo, da je dobil dr. Renner 10 dni časa, da se odloči za ali proti.

Gornja Radgona. Pišejo nam: V soboto, dne 30. avgusta, smo se v tukajšnji šentpeterski šoli poslavljali od gdč. učiteljice Josipine Kren, ki je po dolgih letih učiteljevanja stopila v zaslužni pokoj. Slovo je bilo nad vse ginljivo. Nobeno oko ni ostalo suho, ko se je gospodična obrnila do svojih malčkov, ter jih kakor dobra mati opozarjala na njihove dolžnosti do Boga in domovine. Želimo gospodični, ki je vedno vzgajala otroke v duhu praktičnega krščanstva, da bi živela še mnogo let v zaslužnem pokoji in da bi seme lepih nauk, katero je sejala v srca naše mladine, obrodilo stoteren sad.

Ljutomer. Narodna šola v Ljutomeru obhaja v soboto 6. septembra ob sklepu šolskega leta redko slovesnost, zlasti jubilej učiteljevanja, obče priljubljenega šolskega ravnatelja g. J. E. Robiča. Čestitamo k redkemu slavlju ter želimo g. slavljenču še mnogo, mnoga leta. — V Noršincih je umrl vrla kmetska korenina Vid Brunčič v 70. letu svoje starosti. V vojnem metežu sta mu padla 2 sina in to mu je pospešilo smrt. N. v m. p.

Ljutomer. Radgonska mestna komanda je izdala strog ukaz proti navijalcem cen in obenem ukazala, da morajo biti cene natančno označene v izložbenem oknu. Dne 25. avgusta predpoldne sem bil v neki trgovini v Ljutomeru ter sem kupil verigo za krava. Uslužbenec mi je računil 20 K, gospodična pri blagajni pa je zahtevala samo 16 K. Bil sem namreč nekoliko boljše oblečen in se je gospodična bala tako predrzno navijati cena. Ta slučaj nam kaže, kako si nekateri trgovci delajo cene. Zahtevamo, da okrajno glavarstvo v Ljutomeru takoj izda enako odredbo kot radgonska vojaška oblast, na to pa posveti našim navijalcem cen več pozornosti. Kmetje itak nimamo preveč denarja, ker cene pridelkom padajo; da bi se pa nekateri trgovci bogatili na naš račun, ne bomo nikdar dopustili. — Kmečki sin iz Murskega polja.

Ilijaševci. Ilijaševski fantje pojasnujejo, da se niso udeležili znamenite bitke v Bunčanih. Dopisnik je po njihovem mnenju slabo informiran, ali pa je tiste vrste junak, kot so bili svoječasno avstrijski generali, ki so stali tako daleč zadi, da niso videli bojevnikov. — Op. uredništva: Stvar je za nas končana. Morebitna daljna pojasnila naj se vpišejo v vaško kroniko, da se ohrani za svetovno zgodovino spomin na znamenito bitko pri Šumakovi mlaki!

Prekmurje.

Gospodarske razmere. Poročajo nam, da je v Prekmurju na prodajo čez 2000 žrebet težke rase. Ker so Prekmurci dobri konjerejci, so se v mirnih časih uvažala prekmurska žrebeta v nemške kraje in daleč na Ogrsko. Ker so sedaj meje popolnoma zaprte, je nujno potrebno, da se jugoslovanska vlada pobriga za prodajo teh žrebet, sicer trpe konjerejci ogromno škodo. V večjih vaseh je 20—50 žrebet na prodajo. — Za izvoz iz Prekmurja so tudi na razpolago večje množine perutnine, jajc, pitane goveje živine in pitanih prasat. Kmetje bodo prodajali tudi letošnje žito, da dobe denarja za druge potrebščine in so že v skrbeh, ker ni kupcev. Še težje je s sadjem, ki je druge leta tudi šlo v alpske dežele. Želimo, da se Ljubljana živahneje zanima za gospodarske razmere Prekmurja.

Beli denar. Avstro-ogrske bankoyci se te dni po celem Prekmurju žigosajo. Prebivalstvo zanima, kaj bo z belim (boljševskim) denarjem? Mnogi kmet ima v tem denarju lep del svojega premoženja, ker so mu boljsekiki vsilili same Kuhnove bankovce, ko so rekvirirali živino za vojaštvo in za mesta. Ljudstvo bi želelo, da se bel denar čeprav po nizkem kurzu zamenja z žigosanim in naj to zadevo uredi neposredno z ogrsko vlado.

Madžarski poskusi. Dne 26. avgusta so se pojavile v okolici Monoštra madžarske vojaške čete in skušale prekoračiti demarkacijsko črto. Resne nevarnosti ni, ker imamo v Prekmurju močne vojaške posadke.

Veleposestva. Madžarski aristokrati in njihovi židovski oskrbniki bodo si prizadevali na vse načine, da škodujejo gospodarskim interesom naše države. Potrebno je, da se čimprej nastavijo sekvestri. V Prekmurju je okrog 47.000 oralov orane zemlje v rokah veleposestnikov.

Prekmurški Slovenec, poročnik jugoslovanske armade g. Viktor Vörös, ki je bil v maju t. l. v takozvanem »neutrnem pasu« ujet, je interniran v ječi graškega deželnega sodišča. Godi se mu slabo. Ali ne morejo naše oblasti ničesar storiti, da se ga reši graških ječ?

Civilni komisar je izdal razglas, v katerem nastopa proti govoricam, da se bo rekviriralo žito in moka v Prekmurju.

Društva in prireditve.

Javno predavanje. V zadnji številki naznanjeno predavanje urednika Božidara Borko »O zvezdah« se preloži na poznejši čas.

Trgovski gremij za Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice. Dne 14. septembra t. l. bo v Radgoni ustanovni občni zbor trgovskega gremija za Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice. Pozivljajo se vsi trgovci iz navedenih krajev, brez razlike narodnosti, stranke ali velikosti obrti, da se udeležijo tega občnega zbora, ker je trgovski gremij velevažnega pomena. Za pripravljalni odbor Franc Čeh.

Kapela — Radinci. Prleški visokošolci priredijo s sodelovanjem pevskega zbora iz Vučje vasi v nedeljo dne 7. septembra t. l. v Rosenbergerjevi dvorani v Radincih točno ob 4. uri popoldne veselico v velikem obsegu. Na sporedu je poleg vesele operete »Kovačev študent« (tridejanka!) več točk petja mešanega in moškega zbora, štiriročno igranje na klavirju in deklamacija. Po sporedu bo v isti dvorani prosta zabava s šaljivim srečolovom, šaljivo pošto, konfetiji in z godbo. — Cisti dobiček veselice je namenjen v podporo slovenskim visokošolcem. P. n. občinstvo je z ozirom na dobri namen naprošeno, da daruje primerne dobitke za

šaljivi srečolov; oddajo se naj pred začetkom veselice priredbenemu odboru, ki vabi k obilni udeležbi. Veselica se vrši o vsakem vremenu.

Ljutomer. Učiteljstvo narodne šole v Ljutomeru priredi na Malo gospojnico t. j. 8. septembra po večernicah v telovadnici šolsko slavnost v prid ubožni šolski mladini s sledečim sporedom: A) A. Kosi: »Živela troimena Jugoslavija«, spevoigra z deklamacijami, govorom in petjem s spremljevanjem glasovirja. B) M. Gregoričeva: »Lažnjiva Minka«. Igra v 2 dejanjih. Vstopnina: I. sedeži 6 K, II. sedeži 4 K, III. sedeži 3 K, stojišča 1 K. K obilni udeležbi vabi učiteljstvo.

ab. Pa. Kō.

Vzgoja mladine in naše šolstvo.

(Tehtne besede o pomislek našemu ljudstvu).

Stariši slovenski, kaj je z vašo deco z našo mladino, upom bodočnosti? Jesen je tu, čas vpisovanja v naše srednje šole in razne strokovne poučne tečaje. Se li zavedate, da živimo v novih, čisto drugačnih razmerah, kakor pred letom, ko so vtepali naši učeči se mladini tujci ali domači renegati v glavo blaženo nemško kulturo in tuj, robat jezik nasilnežev in okrutnežev? S trenotkom, ko smo vrgli raz sebe poniževalni jarem suženjstva, prevzeli smo za sebe in predvsem za naše potomce odgovornosti polno dolžnost, da postavimo lastni, domači kulturi in ljudski prosveti granitni temelj z dobro odgojo in izobrazbo mladine.

Da ostanemo narod poštenjakov, moramo skrbeti za kar najskrbnejšo vzgojo naše dece.

Stariši, pri izreji otrok vam polagam sledeče na srce:

1. Dajajte deci dovoljne, zdrave hrane, nikdar opojnih pijač! Grehi in brezbržnost staršev pri izreji otrok se kruto maščujejo.

2. Nudite otrokom dovolj prilike za gibanje, ki je za telesni razvoj velike važnosti, ker zdrav duh biva le v zdravem telesu. Ne bodite v tem oziru preveč boječi, angelj božji čuva naše male.

3. Tudi pri deci je snaga pol življenja. Dnevno umivanje in večkratno kopanje se vse premalo upošteva.

4. Za deco je nujno treba suhega, solnčnega stanovanja. Vlažne hiše so po večini vzrok jetičnosti in umiranja otrok.

Pri vzgoji pomnite:

1. Vzgojajte deco z ljubeznijo, ki je prvi predpogoj vplemenitbe mladega srca.

2. Vcepite ji v srce zavest pokorščine in dovtetnost za vse lepo, blago in dobro. V priučujočnosti otrok naj se ne sliši nikdar robata beseda ali kletev. Če so pripuščeni sami sebi, sledijo kaj radi zgledu izprijenih paglavcev.

3. Učite deco v zorni mladosti moliti in spoznavati najboljšega Očeta!

4. Vzbučajte ji veselje do učenja!

5. Šoli odraslih otrok ne silite v kak poklic, ampak ozirajte se na zmožnosti in nagnjenje do kake stroke. Kdaj vendar napoči pri nas tista zlata doba, ko si mladini ne bo treba naprtiti vsled vpliva staršev pri volitvi stanu nesreče za vse življenje.

6. Mladina se uči spoštovati starost! Nasveti izkušenih starcev so najboljše svarilo pred prenegljenimi koraki.

(Dalje prihodnjič.)

Listnica uredništva.

Turnišče v Prekmurju. Iskrena hvala! Izide v eni prihodnjih števil. — Maribor. Hvala za krasen članek. Izide prihodnjič.

Posestniki mlinov v Prekmurju! Trgovci mešane

Izdelujem najnovejše stroje za izdelovanje prosenega pšena. V 24 urah naredi vsak stroj en vagon čistega prosenega pšena. Tudi sem na razpolago za vsak popravek pri mlinih in za napravo umetnih mlinov. Kdor prekmurskih bratov želi kako popravilo ali nove mline naj se obrne na

Ivana Standeker v Ljutomeru šte. 170.

Veliko izbiro manufakturnega blaga vseh vrst
Nakup vseh poljskih pridelkov priporoča

Franjo Senčar — trgovec —
MALA NEDELJA.

stroke, drogisti, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo Mastin-a (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: **lekar-nar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko)** na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojčkov (po 1/4 kg) Mastin-a, obenem veliki lepak, oboje z p-vzetjem K 32:50 franko poštnina in omot.« 30—13

**Nabirajte za
Ljudsko knjižnico
v Radgoni!**

**Drva les (rezan)
in deske**

v vsaki množini, najbolje cele vagone, kupi

Gospodarska zadruga
za Prekmurje, Mursko polje in Slov. Gorice
r. z. z. o. z.
v Gornji Radgoni.

Sprejme se

govejski hlapčec, konjski hlapčec in žena, ki se razume v vrtnarstvu. Plača po dogovoru. Vprašati pri upravnistvo „Murske Straže.“

Najboljše žgano kavo
Surovo kavo I.
Caj
Čokolado
Kekse
Bonbone
Schichtovo milo
Toaletno milo
Gikorijo
Mandeljne
Rozine
Riž
Rum
Cognac

razpošilja po nizki ceni
franko po 5 kg trgovina

Angela Čeh-Vršič
V LJUTOMERU.

Prodaja se

konj težkega kova (šimel). Vprašati grajščina **Steinhof**.

Apno

prodaja vsaki ponedeljek na kolodvoru v Gornji Radgoni.

Nadalje ima na prodaj deske, švartine, tesani debeli les, kotle za repo kuhati, raznovrstno železje, žeblice, sol, moko, kavo, sodo, vžigalice in razno drugo špecerijsko blago.

Franc Korošec
veletrgovina
Gornja Radgona.

Maši - Podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja moje najboljše preizkušene in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6—, za podgane in miši K 6—, za ščurke K 6—, posebno močna tinktura za stenice K 6—, uničevalec moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3—, prašek proti mrčesom K 5—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 3—, mazilo za uši pri živini K 3—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Sladkorja

je treba manj, če se rabi

„Congo“

surogat kavo
praženo, semleto, mešano z pravo kavo. 1 originalni 63 kg zaboj, sortirano, ukusno, v $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{20}$ kg paketirano, franko zaboj K 756—. Poštna pošiljatev 15 kg sortirano franko K 200—. Odprava: denar naprej ali povzetje.

Lang & Comp., Osijek.
Brzjavlj: **Langcomp.**

KARBID

prodaja v vsaki množini **Ivan Kovačič**, trgovina s steklom v Radgoni.

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštne prosto. Prodaja in razpošilja s pošto **lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko.** 30—15

Samo 40 vinarjev

stane petstolpna petitvrsta za male oglase v „Murski Straži“, najbolj razširjen slovenski list v Prekmurju, Murskem polju in Slovenskih goricah, zato ima tudi oglašanje največji uspeh.

Prekmurje

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem se preselil iz Glavnega trga št. 130 (stara vojašnica) v večjo in lepšo trgovino, hiša gospoda Huallenza, poprej Werbowetz, ter priporočam manufakturno blago po najnižjih cenah.

Janko Cizej

„Prva slovenska manufakturna trgovina“
Radgona, Dolga ulica.

REX

priznано najboljšie aparate in steklenice za vkuhanje sadja in sočivja itd. ima v zalogi

Ivan Kovačič

trgovina s steklom v RADGONI

Odvetnika

Dr. Matej Osenjak in Dr. Franjo Lipold

naznanjata, da sta otvorila v Mariboru, **Marijina ulica št. 10**, skupno odvetniško pisarno. Telefon št. 112.

Banka „Slavia“

Zavarovalnica proti požaru in škodam.

Zastopstvo:

Franc Korošec v Gornji Radgoni.

Brata Vošnjak Ptuj.

Podplati, zgorno in notranjo usnje, usnje za konjsko opravo in za gamaše, kruponi za gonilna jermena, boks, ševro, ševret. Najboljši čevlji vseh vrst. Gamaše. Vse čevljarške potrebščine.

Nakup surovih kož.

Vinogradniki! POZOR! Gostilničarji!

Prva slovenska veletrgovina z vinom in sadjevcem

Janko Čirič

v Gornji Radgoni

Vekoslav Rajh

v Ljutomeru

naznanje, da kupuje po poštenih cenah vino in sadjevec ter ga prodaja gostilničarjem v vsaki množini od 50 litrov naprej.

Naznanilo.

Naznanjam slavnemu občinstvu, posebno Prekmurskim Slovincem, da sem na novo otvoril trgovino s stavbenim gradivom. Dobi se pri meni na drobno in debelo dober portland cement najboljše kakovosti, živo pa tudi pogašeno apno, ter raznovrstne lepe suhe deske vdolgoti od 4 do 6 metrov. Sprejemam tudi naročila za vsako množino ktej obrti spadajoče surovine, kakor cement, apno, deske, raznovrsten les za stavbo, traverze (trračnice) železo itd. Pripravljen po možnosti vsem po nizki ceni postreči z dobrim blagom, pričakujem obilo obiskov, Vaš rojak in domačin.

Alojzij Bratina

koncesijonirani studenčni mojster
v Križevcih pri Ljutomeru.

Nabirajte za Ljudsko knjižnico v Radgoni.

POSJOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga
z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnega čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4 %, na poroštvo po 4 $\frac{1}{2}$ %. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori

so v lastni hiši,
Gornji Gris št. 8.